

Een oud Schipper van Monickendaam,
Daer ons den vromen Held uyt quam
Die eerst den Spaengiaerd de Zee deed'ruymen,
Sprack als volght, naer Scheeps Coustuymen.
1468
81.

Een oud Schipper van Monicken-dam,
Daer ons den Vromen Held uyt quam
Die eerst den Spaegniaerd de Zee deed' ruymen,
Sprack aldus, naer Scheeps Coustuymen.

DJe lang leeft / ende deur ongheluck niet blind noch dooff en word / die hoordt en siet ghemeenlijck vele / bysonder die niet stick-siende en is / maer alleenlic een kenning in Zee siet / eñ so veel gehoors heeft / dat hy eenichsins den goeden vanden quaden sang can onderscheyden. Dit is my ghebeurt / ic ben (deur Gods genaden) een oud Schipper ghewordden / my is meenige Zee-waters overt hooft gegaen / ende ick ben vele perijckelen ende avontueren doorghecomen / dan een tijt geleden hebbe ic t'Ancker by Cabo del Fuego geworpen / na dat ic veel op Spaegnien ende oock eenighe Reysen opte vreemde Landen hebbe ghedaen / so hebbe ic nu mijn Soonen de vrye Rijcke Zee overgegheven / hoope datse eerlijcke Maets sullen zijn ende d'selve hare kinderen oock vry nalaten. Jck hebbe in mijnen tijden vele ghesien / maer noch meer ghehoort: Och oft ick vele dinghen in mijne jeught wat beter onthouden ende behartighet hadde / bysonder vande ghene die ick in Spaengnien ghesien hebbe.

Al te verhalen dat waer te lang / ick sal alleenlijck segghen het wonderlijckste / daer van ick weet te spreken / dat is / dat ick wel ghehoort hebbe / dat eenen ghenaemt Sengnor, die nu soo breed gaet / dat hem de Werelt schijnt te nauw' te wesen / wel eer so goeden Gesel placht te zijn / dat hy hem wel te vreden hielt met zijn Geytkens te melcken / syn Vijghe-korfkens te breyden / syn Oraignen / Citroenen / Limoenen / Vijghen ende Rosijnen te plucken / ende als hy soo rijck mocht worden / dat hy beneffens een Cap ende Rappier / water eñ broot met een Ajuyntgen ofte Orange Appelken conde bevallen / so was hy hijo D'algo, tan bueno como el Rey, sonder buyten syn Landt een Neuse uyt te steken / anders dan in alder ootmoedicheydt / gevende vijff-ende-twintich beso las manos voor eenen goeden dach / ja was in dese goedertierenheyd soo seer gewent / dat hy ontrent seven hondert jaren langhe onder de Mooren ende Sarazijnen voor jonghen heeft gevaren / ende opgheblasen / ende ghedooght datse t'synent met staende Masten innevoeren.

Jck hebbe wel vele vreemdicheden gehoort van eenen costelijcken crachtigen Steen / die de Alghemisten (soo mijn dunckt) noemen Lapis Fyltsop, maer anderesegghen dattet ydele dinghen zijn. Maer dit is waer / dat desen Seygnor, gheleden ontrent hondert jaren / gevonden heeft eenẽ Gouden Stoc / die van Oosten int Westen streckt / gelijck de Naelde vant Zuyden int Noorden / hy noemt hem Las Indias, desen heeft soo wonderbaerlijcke krachten / hy heeft oock sulcx daer mede weten te handelen ende te schermen / dat hy alle de oude ende nieuwe werelt

deure de menschen daer-mede heeft neder gemaeyt / als oft hy Cooren gemaeyt hadde/ja hy wist daer mede te weghe te brengen/dat de enuntschen malkanderen maeyden. Dit is wonderlijcke/wat souden wy luyde Boeren vinden/oft sy eenen vond hadden/dat t'eene Coorn t'ander conde mayen/ende nochtans is dit waerachtich, dit sullen my getuyghen alle t'volck van Oost ende West-Indien/Italien/Duytslandt/Vranckrijck/Sicilien/Granaden/Arragon/Navarren/Portugael/ende meer ander/maer niemandt beter dan de Neder-landers / daerom ghelooft dit vry/ten syn gheen fabulen.

Ende hoewel u dit wat vreemt dunckt, soo ghelooft my noch meer dat hy met desen Stock niet alleen can door-slaen/ t'welck niet soo vreemt en schijnt/want/ t'Gout/ synde t'zwaerste van alle Metalen/so moet ymmers de Stock wel hard aen-comen/daer hy treft. Maer hy can daer mede oock seer vriendelijc streelen / t'welck soo aentreckende is / dat de ghene die hy met desen Stock maer eens en bestrijckt/hoe groote vyanden sy hem syn / als sy t'streelen maer gedooghen/die syn in eenen omme-sien gheheel vergult / ende nemen daer inne alsulcken behaghen/dat sy terstont vergheten alle t'leet dat Seignor hun ghedaen heeft / al had hyse hondert mael op eenen dach doen op-blasen / haer Vader-landt verwoest/ Kercken vol volcx t'sestens vermoort/hare Stedē te vier ende te zweerde omgebracht/haer Vader ende Moeder aen staecken levendigh verbrant/ende al haer goet benomen: dit alles is terstont vergeten/eñ sy dienen hem totte Soolen van zijn Schoenē/ al soud hun t'leven costen. Ja t'wit van haer oogen wort gantsghele/sulcx datse gheen quaet en sien wat Seygnor doet oock als sy sien dat hy by haer eyghen Wijffs ende Dochters slaept. Ende ten lesten worden sy soo cleyn van verstand/ dat sy haer eygen ende haerder vrienden hoofden hen thuys brenghen / om daer mede zijn believsten te doen / dit en can ick niet begrijpen / desen streeck en vind' ick op mijn Hollandts Compas niet / maer mijn Caert-boeck hout/datmen de ghestreelde moet schouwen als de Clippen in Zee/ende datmen daer baerxkens op behoort te setten / ghelijcker op de Vool-wijck ende op Tyoort staen/ dit soude de behoudenisse zijn van menich goet Schip.

Alle dit is ghenoech ghebleken deur de gantsche Wereldt/ maer als ick overdencke de vreemdicheden die Seignor int Nederlandt/ ons Vaderlant/heeft aengherecht / deur de crachten van desen Stock / soo is dit t'vermaecken van mijn ouderdom/overlegghende dat hy veertich jaren lanck daer mede soo dapperlijc heeft gheslaghen / gemaeyt / ende ghestreelt / oock den eenen Neder-lander den anderen heeft doen maeyen/op hoope van t'gulden Vlies te winnen / ende syns Vaders Erff te verliesen / sulcx dat de Velden bedeckt souden syn / indien t'ghemaeyde daer noch op laghe. Onder andere hebbe ick ghesien dat hy eenen stijven Boom/die voor gheen stormen opt was bewoghen/met eenen slach heeft afghemaeyt/ niet hy selfs/ want daer en wist hy gheenen raedt toe / maer deur een arm stroo dat hy met desen Stock soo vergult hadde / ende de ooghen soo ghele ghemaeckt / dat het in syn eyghen verderf liep / want den Boom viel te plettteren: Maer uyt desen Boom sproot een Lootgen/t'welck tot een lustigen Boom is op-ghewassen / t'welck desen Seignor vier-en-twintich jaren lanck seer veel wercx heeft gegeven, sonder dat hy met slaen ofte streelen eenich voordeel daer op heeft connen winnen. Ende desen Boom is nu d'eere vant Veldt.

Dan het alder-seltsaemste dat ic opt hoorde oft sach/is/dat Seignor noyt geen wech heeft gheweten metten Nederlander/Maetroos genaemt/ desen is een lustighen

ghen

ghen/rappen Zee-maet/die hem al-omme dapper in sijnen schildt is/ want soo dickmaels als hy hem in veertich jaren tijts te Water heeft connen krijghen/ so heeft hy hem altijt leeren dansē de Courante over-boordt/ al waert een Kic-vors gheweest/ sonder dat hy opt slaen oft streelen van desen gouden Stock yet heeft ghepast: Ende ten lesten is Maet-roos soo moedich ghewordden/ dat hy met een dapperheydt teghen Seignor onder sijnen Stock is in-ghevallen/ slaende sijn eerve handt aent Oost-eynde van-dien/ ende Seignor houdende t'West-eynde/ sulcx dat hy het vel van sijne eyghen handen treckt/ ende in dier voeghen trecken sy nu ontrent thien jaren desen Stock/ teghen malcanderen. Dan alsoo Seignor gheen Zee-voeten en heeft/ soo ist tot noch toe met hem altijt opten selven dans over-boordt uytghecomen/ waer deur Maet-roos ten lesten t'Oost-eynde vanden Stock soo vast heeft ghevat/ dat Seignor beghan te roepen: Decha Villaco, Basta Trahidor, al fuego Lutherano. Maer Maet-roos daer op niet passende/ hielt met d'eene handt den Stock noch veel gheweldigher/ ende leyde d'ander handt aen sijnen Pongniaert/ segghende: Ghy Valck hout af, ofte dat gaet van Oosten in, midden deur u Wambays, dattet van Westen uyt-comt, ende met een gaff Maet-roos so vreesselijcken schrap met sijnen verstaeldē Pongiaert/ indē Straet/ datter t'vier uyt-spranck/ waer over Seignor soo seer verschrickte/ dat hy sijnen Stock (sonder den welcken hy wederom soo ootmoedich soude sijn als te vooren) meynde quijt te gaen.

Dies hy siende dattet slaen hem was belet/ dat hy ooc niet en conde maeyen/ soo lange Maet-roos t'een eynde vanden Stock vast hielt ende als hy om t'West-eynde soude moeten crabbelen: Ende indien hy desen gouden Stock eens quijt ginck/ dat hy hem met eenen coperen Stock soude moeten behelpen/ alsoo dat hy thuys geenen anderen en conde vinden/ ende dat hy daer-mede niet en soude connen uyt-rechten/ so heeft hy't op schoon-spreken aengheleydt/ denckende tis beter slacke aff te zeylen/ dan mijnen gouden Stock teghen een paer Zee-schoenen te avontueren/ ende alsoo-men seyt/ dat hy nimmermeer en predickt dan onder de Galghe/ soo moet hy al wel beangst zijn gheweest/ segghende: Seignor Maet-roos, weest doch niet soo quaet/ denckt om uwe Conscientie/ wilt ghy mijnen Stock nemen die ick hondert jaren ghehadt hebbe? Laet my die behouden/ wy sullen seer goede vrienden zijn/ ende ick sal u daer-teghen laten behouden u eygen Schip/ met Touw ende Taeckel/ staende ende loopende Want/ Seyl/ Treyl/ ende al watter toe behoort/ sonder dat ick yet daer op sal pretenderen/ ghy sult een vrachtken Vijghen moghen laden/ ende sult een vry Schipper zijn/ dies en sult ghy niet Oost noch West varen/ soo verre mijn Stock streckt/ comt ghy daer binnen/ soo moet ghy (sonder teghen-spreken) lijden/ dat ick u om d'ooren soude slaen/ anders sal ick u maecken vry Schipper tot daer-en-toe. Ja wat praet is my dit/ seyde Maet-roos, en lust u niet te lachen/ desen Valc wil op mijn Schip Preutelen daer hy niet eenen Nagel aen en heeft/ hy meynt my te payen met mijn eyghen gheldt: wat spul is my dit: desen Valck soude my vry Schipper maecken/ ghelijck de Ezels Doctooren maecken/ mits dat hy inde Cajute ende ick op den Ballast soude legghen/ ende mits dat ick niet en soude varen dan om Vijgen ende Cap-ravens/ ick soude vry Schipper te voet zijn: Ist al Geck/ neen/ neen/ mijn Vader was een goet Schipper/ die heeft my al anders ghelcert/ hy sprack altijdt van houdt en beleght/ ende van gheenen Wint over te gheven. Ten is u maer te doen om uwen Stock vry te hebben/ omme daer mede naer uwen wil te

 slaen

slaen ende te mayen/ ende om my d'eerste daer mede om d'ooren te gheven: ghy most sulck volck noch eens te Naerden gaen soecken: Ick sal mijns Vaders lessen wel onthouden/ende mijn eynde wel vast houden/ick sal u betoonen dat de Valcken gheen Schippers en maecken: Maer indien ghy wilt dat wy voortaen goede Ghesellen zijn/soo laet ons desen gehelen Stock Oost ende West eynde tusschen ons beyden legghen/ende elcx daer van even na wesen/ende wy sullen voorts als vrye Schippers de Zee vande gantsche Werelt/vry ende vranck beyde even schoon beseylen/ende soo goede Ghesellen syn/dat ghy de Courante over-boort niet meer sult behoeven te danssen/soo langhe ghy my in vreden laet. Dit is recht/soo hebben mijne voor-ouders gevaren daert hen ende den Coopman beliefde/hier en heeft niemandt opt teghen geseyt/dan degene die op Cabo de Grijp voeren/ende ghy/nu dat ghy desen Stock hebt ghecreghen daer-mede ghy alles meynt te dwinghen. Indien u dit niet en behaeght/soo houde ic mijn Oost-eynde vast/ende die de hardste Huyt met de beste Zee-voeten heeft/die sal desen Stock int gheheel behouden/ kiest oft deelt/ick en gheve de Zee gheen Valcken over.

In desen Scheeps-praet/Seignor gheen behagen hebbende/ende niet wel wetende wat hy daer op soude segghen/soo liepen syn zinnen om ende wederom/ghelijck den windt inde Meye. Den Stock even schoon tusschen beyden te legghen/ende om de beste Vrachten uyt te sien/daer toe en heeft hy niet veel moets/siende dat alsulcken rappen Maet syn Schip drie-mael/ eer hy t'syne eens can wenden/ende dat hy hem uyt t'water soude varen. Ter Zee daerom te crabbelen en dient hem niet/hy bevindt wel dat hy gheen Indiaensche Vrauwen noch Canoon voor en heeft/hy en weet geen raet om Zee-schoenen:ende vele meer alsulcke Couranten te danssen/daer van heeft hy synen buyck al vol/hy siet wel dat hy over dien boegh gheen Land en soude beseylen.

Maer even-wel Seignor weet Duyvels quaet/hy salt in hondert vaten gieten/liever dan hy tegen Maet-roos om den Stock soude pluck-haren: Ick hebber wat van ghehoort/dan en weet niet oft ickt wel soude connen na-seggen/dat hy een Cruydt soeckt dat hy langhe Treves noemt/twelck ick niet en kenne/ick en vindt oock inden Apteeck niet/dan een oudt Doctoor heeft my gheseydt/dat dit Cruyt wel bereyt ende ingheomen/wel eenighe jaren lang doet slapen. Conde Seignor met schoon praten so verde comen/dat Maet-roos dat wilde innemen/soo waer hy claer/wat conste waert voor hem synen Stock vry te crijghen/als Maet-roos soo langhe wilde slapen/want ghenomen oft hy syn eynde al slapende conde vast houden (des ick niet en gelove) wat behoefde Seignor, alst ten quaetsten quame/anders te doen/dan het cleyn eyndeken vanden Stoc/dat Maet-roos inde handt heeft/properlijck aff te saghen/soo waer ymmers synen gheheelen Stock voort vry: Ende oft die schoon so weynich corter ware/even-wel soude hy de selve crachten hebben/ende hy soude daer mede mayen ende streelen als te vooren/wel versekert zijnde/dat Maet-roos hem synen Stoc niet verder en soude ondergaen. Ende ter avontueren soude hy Maet-roos daer mede al slapende soo wel streelen/dat hy hem soude helpen mayen om een goede dach-huyre/ende om t'gulden Vlies te winnen/oft anders soude hy moghelijck gheleghentheydt vinden om Maet-roos so onsachte te wrecken/dat hy den Stock niet meer tegen hem soude trecken.

Dan ick wilt nu daer by laten/met groot verlanghen/om in mijn oude dagen

te

te moghen ſien/hoe dit Stock-trecken ſal af loopen/ ick en bent alleen niet daer tſſer noch vele die daer op ſien: Dan ſoo vele moet ick noch daer toe ſeggen/ dat ick wel weet/dat Segnor niet en ſal deughen / indien hy deur t'een oft ander middel deſen Stock vrp crijght / al waer hy wat rorter / ſyn ſchoon-ſprecken ſoude hem wel haeſt ſyn vergeten/hy en ſoude niet laten ſlinex om recht om daer mede noch dapperlijc te mapen ende te ſchermen dan opt te vooren. Ende ſiet wel toe Maet-roos, nu ghy onder den Stock in-ghevallen zijt / en cont ghy hem verlatende niet ontcomen ſonder gheſlaghen te zijn / het moeter nu op ſtaen / ghy en moeght niet ſwichten/ſonder opt lager land te vallen. Maer houdt deſen Stock wel vaſt/ende peurt Weſt-waerts aen/ na t'ander eynde/laet ghy hem eens gaen ghy en krijght hem nimmermeer weder: wacht u voor dat ſlaep-crupt/ als voor Ratte-crupdt: volght wacker uwen Cours / t'is om een weynich by legghens te doen : loopt ghy deſen hoeck boven / t'is behouden reyſe : ſet vrp al u Zeylen by/ daer is gheen ander middel om de Haven van uwe Cuſt te beſeylen: ghy moeght verſekert zijn/dat Seignor niet en begheert dat u voorderlijck ſy: hy ſoude u geerne Schipper te voet maecken/ende de Courante te lande leeren danſſen: wilt ghy u met Vijghen-aes laten vanghen/dat en ſal niet langhe duyren/dan moſt ghy u met Stock-viſch / Cap-ravens ende Clap-hout gheneren / dit is te magheren Water.

Ende ghy Rijckers/die hier ſtaet en ſiet/ als naer een Camer-ſpel/ ſlaet mede de handen aen t'werc/al ſouden die wat bepect werden / t'gelt u ſo wel als Maet-roos, dit is den Stock dien ghy alle ſoo dickwils om d'ooren hebt ghehadt / ick meyne dat u noch wel ghedenckt / hoe dat hy ſmaeckt / indien dat Maet-roos die verlaet / ofte t'ſlaep-crupt inne neemt / ſo ſult ghy weder van byſtaen krijghen/ dan ſoud' t'uwent haeſt opt land wapen: Ick en gheloove niet dat ghy dan lichtelijck een ander ſout vinden / die veertich jaren voor u te Roer ſoude gaen/dan ſout ghy ſelfs luſtich de Fock upt houwen/ende een Helm-ſtock inde lenden crijghen/Ter avontueren die veerſt af ſtaet(al heeft hy t'gulden Vlies) ſoude wel de d'eerſte mogē zijn. Indien Maet-roos, oft yemant vande Rijckers deſe saecke anders verſtaet / ſoo en cont ghy uwe Ghetijen niet rekenen / ende als t'Schip ſtoot / ſoo iſt te laet den Almanack beſien. Daerom/ſiet ghelijckelijck in tijts wel toe / treckt eene Lijne/paſt opten Haſpel / ende vaert wel.

FINIS.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

28368